

კანონთა და მთავრობის განკარგულებათა

კ რ ე ბ უ ლ ი

იუსტიციის საინისტროს საკომუნიკაციო განყოფილების გამოსვლა.

1919 წ. მაისის 15

№ 7

პირველი ნაწილი

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

კან. ნწ. საქართველოს დამფუძნებელი კრების რეგლამენტი.

55. საქართველოს დამფუძნებელი კრების კ რ ე ბ უ ლ ა მ ე ნ ტ ი.

თ ა ვ ი 1.

დამფუძნებელი კრების გახსნა და დამფუძნებელი კრების წევრთა რწმუნებულობის შემოწმება.

§ 1. დამფუძნებელი კრების პირველ სხდომას გახსნის მისი უზუ-
ცესი წევრი, რომელიც მუდმივი თავმჯდომარისა და მდივნის არჩევამ-
დე თავმჯდომარის მოვალეობას შეასრულებს. მდივნის თანამდებობას
იმავე დროს ასრულებს დამფუძნებელი კრების ყველაზე უმცროსი
წევრი.

შენიშვნა: წლოვანობას არკვევს დამფუძნებელი კრების
კანცელარია, თანახმად წევრთა მიერ წარმოდგენილი ცნობისა.

§ 2. თავმჯდომარისა და მდივნის არჩევამდე დამფუძნებელი კრე-
ბა სხვა საკითხებს არ შეეხება.

§ 3. თავის წევრთა არჩევანის კანონიერების განსახილველად დამფუძნებელი კრება აირჩევს სამანდატო კომისიას.

§ 4. თავის მოხსენებას არჩევანის გაუქმების გამო კომისია წერილობით წარუდგენს განსახილველად დამფუძნებელ კრებას. ამ შემთხვევაში უნდა დაცულ იყოს მე-33 მუხლში აღნიშნული წესი.

§ 5. დამფუძნებელი კრების თვითეული წევრი სარგებლობს წევრის სრული უფლებით იმ დრომდე, სანამ მიღებული არ იქნება დადგენილება მისი არჩევანის გაუქმებისა.

თ ა ვ ი 2.

თანამდებობის პირთა არჩევანი.

§ 6. დამფუძნებელი კრება აირჩევს პრეზიდიუმს, რომელშიაც შედიან თავმჯდომარე, მისი ამხანაგები, მდივანი და მისი ამხანაგები. პრეზიდიუმის წევრთა რიცხვს განსაზღვრავს თვით დამფუძნებელი კრება.

§ 7. წინა მუხლში (6) აღნიშნულ თანამდებობათა კანდიდატებს ასახელებენ ბარათებით. კენჭი ეყრება იმ კანდიდატებს, რომელნიც ამის თანხმობას განაცხადებენ.

§ 8. არჩევანი მოხდება ფარული კენჭის ყრით ბარათებით.

§ 9. არჩეულად ის ჩაითვლება, ვინც ნახევარზე მეტ ხმას მიიღებს. თუ კანდიდატებმა თანაბარი ხმა მიიღეს, მათ წილს უყრის თავმჯდომარე.

§ 10. თუ ნახევარზე მეტი ხმა არავის ამოუვიდა, მოხდება ახალი არჩევანი (მუხ. მე-7 და მე-8). თუ მეორე არჩევანის დროსაც ნახევარზე მეტი ხმა არავინ მიიღო, არჩეულად ჩაითვლება ის, ვისაც მეტი ხმა ამოუვა.

§ 11. მე-6 მუხლში აღნიშნულ თანამდებობის პირთა აირჩევენ ერთი სესიის ვადით. ისინი განაგრძობენ თავის მოვალეობის ასრულებას შემდეგი სესიის დასაწყისში სათანადო თანამდებობის პირთა არჩევამდე.

§ 12. თუ მე-6 მუხლში აღნიშნული რომელიმე თანამდებობა ვადის გასვლამდე განთავისუფლდა, ეს უნდა ეცნობოს მახლობელ სხდომაზე დამფუძნებელ კრებას, რომელიც დანიშნავს ახალი არჩევანის დღეს. ახლად არჩეული პირი თანამდებობაზე დარჩება იმ ვადამდე, რომელმისაც არჩეული იყო მისი წინამოადგილე.

თ ა ვ ი 3.

დამფუძნებელი კრების კომისიები.

§ 13. დამფუძნებელ კრებას შეუძლიან წინასწარი განხილვა საქმეებისა თავის არჩეულ კომისიებს მიანდოს.

§ 14. დამფუძნებელი კრება კომისიებს აირჩევს ფარული კენჭის ყრით, თუ ამას რომელიმე წევრი მოითხოვს.

§ 15. არჩეულად ჩაითვლება დამფუძნებელი კრების ის წევრი, რომელიც ნახევარზე მეტ ხმას მიიღებს. თუ ამნაირის წესით კომისიის სრული შედგენილობა არჩეული ვერ იქნა, მაშინ მოხდება მეორე დამატებითი არჩევანი. ამ შემთხვევაში არჩეულად ის ჩაითვლება, ვინც სხვასთან შედარებით მეტ ხმას მიიღებს.

§ 16. დამფუძნებელი კრება აირჩევს: 1) მუდმივ კომისიებს, რომელთაც ექნებათ განსაკუთრებული ვალდებულებანი ან დაევალებათ განხილვა ერთგვარი კანონპროექტებისა და საკითხებისა (კანონმდებლობის განსაკუთრებული განყოფილებისა) და 2) დროებითი კომისიებს, რომელთაც განსახილველად ექნებათ განსაზღვრული კანონპროექტები და საკითხები.

§ 17. მუდმივი კომისიებია: 1) საკონსტიტუციო, 2) საფინანსო-საბიუჯეტო, რომელსაც დაევალება განხილვა შემოსავალ-გასავალის პროექტისა უწყებათა საფინანსო ხარჯთ-აღრიცხვასთან ერთად, განხილვა სხვა-და-სხვა ხარჯისა, რომელიც ხაზინამ უნდა გაიღოს და აგრეთვე წინასწარი განხილვა იმ საქმეებისა, რომელნიც საფინანსო კანონმდებლობას შეეხება, 3) სარედაქციო, რომელსაც დაევალება დამფუძნებელი კრების მიერ მიღებულ კანონპროექტის საბოლოო ტექსტის შემუშავება; 4) საბიბლიოთეკო, რომელიც განაგებს დამფუძნებელი კრების ბიბლიოთეკას, 5) სამეურნეო-საგამგეო, რომელიც განაგებს დამფუძნებელი კრების სამეურნეო საქმეებს.

შენიშვნა: დამფუძნებელ კრებას შეუძლიან, თუ საჭიროდ დაინახავს, სხვა მუდმივი კომისიებიც აირჩიოს.

§ 18. კომისიების წევრთა რიცხვს განსაზღვრავს თვით დამფუძნებელი კრება.

§ 19. მუდმივი კომისიების არჩევნები მოხდება ყოველ სესიის დასაწყისში.

§ 20. მუდმივი კომისია განაგრძობს მოქმედებას ახალი შედგენილობის არჩევამდე. დროებითი კომისია გაუქმებულად ჩაითვლება იმ დროიდან, როცა დამფუძნებელი კრება საბოლოოდ გადასჭრის საკითხს, რომლისთვისაც ეს კომისია იყო არჩეული.

§ 21. კომისიის პირველ სხდომას იწვევს დამფუძნებელი კრების მდივანი დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარის განკარგულებით, არა უგვიანეს სამის დღისა კომისიის არჩევის შემდეგ. კომისიის პირველ სხდომას გახსნის უხუცესი წევრი. პირველი სხდომა კანონიერად ჩაითვლება, თუ წევრთა ნახევარზე მეტი დაესწრო; შემდეგნი-კი—თუ დაესწრო კომისიის მთელი შემადგენლობის არა ნაკლებ ერთი მესამედისა. ის კომისია, რომლის წევრთა კანონიერი რიცხვი სამჯერ მოწვევის შემდეგ არ შეიკრიბება, გაუქმებულად ჩაითვლება და ახალი არჩევანი დაინიშნება.

§ 22. კომისია პირველ სხდომაზედვე აირჩევს თავმჯდომარესა და მდივანს. სურვილისამებრ შეუძლია თავმჯდომარის ამხანაგებიც აირჩიოს.

არჩევანი მე-9 და მე-10 მუხლში აღნიშნულ წესით სწარმოებს. შედეგი არჩევანისა დაუყოვნებლივ უნდა ეცნობოს დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარეს.

§ 23. არავის შეუძლიან იყოს ერთსა და იმავე დროს ორი კომისიის თავმჯდომარედ და მდივანად.

§ 24. კომისიას შეუძლიან თავის წრეში ამოირჩიოს მცირე კომისია. მცირე კომისიის არჩევნების წესს თვით კომისია განსაზღვრავს.

§ 25. თუ კომისია საჭიროდ სცნობს მოისმინოს მთავრობის წევრთა, ან სხვა თანამდებობის პირთა სიტყვიერი განმარტებანი, ან რაიმე საბუთები განიხილოს, უნდა აცნობოს სათანადო პირთ და დაწესებულებებს, რომელნიც ვალდებულნი არიან კომისიის მოთხოვნილება დააკმაყოფილონ. მთავრობის წევრს უფლება აქვს თავისი მხრით წარუდგინოს კომისიას თავისი განმარტება, ან გასასინჯველად გადასცეს საბუთები და ქაღალდები.

§ 26. კომისიები, თუ საჭიროდ დაინახვენ, მკოდნე პირებს მოიწვევენ. დამფუძნებელი კრების წევრებს შეუძლიანთ სათათბირო ხმით დაესწრენ კომისიის სხდომებს.

§ 27. კომისიის მდივანი აწარმოებს სხდომების ჟურნალს, სადაც აღნიშნული უნდა იყოს: სხდომის დრო, დამსწრეთა სახელი და გვარი, სია განხილული საკითხებისა, კომისიაში შეტანილი სხვა-და-სხვა წინადადებანი, დადგენილებანი და დასკვნანი.

§ 28. კომისიის მოხსენებას, რომელიც წარედგინება დამფუძნებელ კრებას, კომისიის მოსაზრებათა და საქმის ვითარების აღნუსხვის გარდა, თან უნდა ახლდეს დასკვნა პროექტის სახით.

§ 29. კომისიაში კითხვები გადასწყდება ხმის უბრალო უმრავლესობით. თუ ხმები თანასწორად გაიყო, მიღებულად მიჩნეულ უნდა იყოს ის აზრი, რომელსაც თავმჯდომარე მიემხრობა.

§ 30. თუ საკითხის გამო რამდენიმე სხვა-და-სხვა დასკვნა იქნა წარმოდგენილი და უმრავლესობა არც ერთს არ მიემხრო, ამ შემთხვევაში კომისიის მოხსენებაში აღნიშნული უნდა იყოს ორი წინადადება, რომელსაც შედარებით წევრთა მეტი რიცხვი მიემხრო.

§ 31. კომისიის ყოველ წევრს უფლება აქვს თავისი განსაკუთრებული აზრი წარუდგინოს კომისიას წერილობით. მაშინ კომისია ვალდებულია ის აზრი თავის მოხსენებასთან ერთად დამფუძნებელ კრებას წარუდგინოს განსახილველად.

§ 32. დამფუძნებელი კრების წინაშე განმარტების მისაცემად, ან წერილობითი მოხსენების წარსადგენად კომისია ერთს ან რამდენსამე მომხსენებელს ამოირჩევს.

§ 33. კომისიის მოხსენება, დამფუძნებელ კრებაში წარდგენისათანავე, დამფუძნებელი კრების წევრებსა და მთავრობის სათანადო

წევრებს გაეგზავნება. ამ დროიდან მოხსენების დამფუძნებელი კრების სხდომაზე წარდგენამდე უნდა გავიდეს არა ნაკლებ სამი დღისა.

შენიშვნა: ეს ვადა შეიძლება შემცირებელ იქნეს მხოლოდ დამფუძნებელი კრების დადგენილებით.

§ 34. თუ კანონ-პროექტი ერთზე მეტს კომისიას შეეხება, დამფუძნებელ კრებას შეუძლიან დაადგინოს, რომ ასეთი კანონ-პროექტი განხილულ იქნეს კომისიათა შეერთებულ სხდომაზე. ასეთ შემთხვევაში თავმჯდომარეს და მომხსენებელს კომისიათა შეერთებულ სხდომაზე ამოიჩვენენ.

§ 35. როდესაც დამფუძნებელი კრება კანონ-პროექტს კომისიას გადასცემს განსახილველად, შეუძლიან მოსთხოვოს, რომ ამ კომისიამ თავის მოხსენებასთან ერთად წარმოადგინოს დასკვნა სხვა კომისიებისაც იმ საკითხისათვის, რომელიც სპეციალურ საგანს შეეხება.

§ 36. კომისია, რომელიც წარმოადგენს დასკვნას სპეციალურ საკითხის გამო, თავის განსაკუთრებულ მომხსენებელს ამოიჩვენებს დამფუძნებელი კრების სხდომის წინაშე ამ დასკვნის დასასაბუთებლად.

§ 37. კომისიას, რომელსაც კანონპროექტის განხილვა აქვს დავალებული, შეუძლიან დამფუძნებელი კრების დაუდგენლადც გამართოს შეთანხმებული მუშაობა სხვა კომისიებთან, მოითხოვოს მათგან დასკვნა სპეციალური საკითხების გამო და სხვა. ასეთ შემთხვევაში მოწვეული კომისიის წევრები კენჭის ყრაში მონაწილეობას არ მიიღებენ და არც თავის განსაკუთრებულ მომხსენებელს ამოიჩვენენ.

§ 38. ისეთ შემთხვევაში, როდესაც კომისიას ჰსურს მონაწილეობა მიიღოს მეორე კომისიისათვის მინდობილ საქმის განხილვაში, ან ვერ შეუთანხმდება მეორე კომისიას საერთო მუშაობის დამყარების საკითხში, ან ჰსურს უარი სთქვას დამფუძნებელი კრების დავალებაზე, დაინტერესებული კომისია სათანადო შუამდგომლობით მიმართავს დამფუძნებელი კრების პრეზიდიუმს, რომელსაც ეს შუამდგომლობა შეაქვს განსახილველად დამფუძნებელ კრებაში თავის დასკვნასთან ერთად.

§ 39. მართველობის ყოველი დარგის მოქმედების გამოსაძიებლად, სარევიზიოდ, საკონტროლოდ თუ სხვა მიზნისათვის დამფუძნებელი კრება აირჩევს განსაკუთრებულ კომისიას, ან პირს.

§ 40. ასეთ კომისიას უფლება აქვს მოსთხოვოს როგორც სადმინისტრაციო და სამოსამართლო, ისე ადგილობრივ თვითმმართველობათა დაწესებულებებსა და თანამდებობის პირთ ყოველი ცნობის წარმოდგენა და სიტყვიერი თუ წერილობითი განმარტების მიცემა. ეს პირნი და დაწესებულებანი ვალდებული არიან კომისიის მოთხოვნილება დაუბრკოლებლივ შეასრულონ.

§ 41. განსაკუთრებული უფლებები (როგორც, მაგალითად, სამსახურიდან გადაყენება, სამართალში მიცემა, დაპატიმრება და სხვ.) მიე-

ნიჭება თვითეულ კომისიას დამფუძნებელი კრების ცალკე დადგენილებით ან ინსტრუქციით.

§ 42. მე-40 მუხლში აღნიშნული ყოველი კომისია ცნობასა და ანგარიშს თავის მოქმედებისას წარუდგენს დამფუძნებელ კრებას, ან მის მიერ სპეციალურად არჩეულ ორგანოს.

თ ა ვ ი 4.

საქმეთა განხილვის წესი.

ნ ა წ ი ლ ი ჰ ი რ ვ ე ლ ი

საკანონმდებლო საქმეთა განხილვის წესი.

§ 43. საკანონმდებლო საქმეს დამფუძნებელი კრება გადასწყვეტს მას შემდეგ, როცა ეს საქმე განხილულ იქნება კომისიაში და უკანასკნელი წარმოადგენს სათანადო მოხსენებას.

§ 44. დამფუძნებელ კრებაში წარმოადგენილ კანონპროექტებისა და საკანონმდებლო წინადადებათა სია დამფუძნებელი კრების მახლობელ სხდომას უნდა წარედგინოს.

§ 45. კანონპროექტის ან საკანონმდებლო წინადადების კომისიაში გადაცემის შემდეგ, ყველა საკანონმდებლო წინადადება, რომელიც კომისიაში გადაცემულ საქმეს შეეხება, უნდა გადაეცეს მასალაში იმავე კომისიას მე-44 მუხ. აღნიშნული წესით.

§ 46. კომისიის მიერ დამფუძნებელ კრებაში შემოტანილი ყოველი კანონპროექტი უნდა განხილულ იქნეს სამჯერ.

§ 47. კანონპროექტის განხილვა იწყება მის ძირითად დებულებათა საზოგადო განხილვით (პირველი განხილვა). პირველ განხილვის შემდეგ თავმჯდომარე შეეკითხება კრებას, ჰსურს თუ არა კანონპროექტის მუხლობრივ განხილვას შეუდგეს. თუ დამფუძნებელმა კრებამ მუხლობრივ განხილვაზე გადასვლა უარპყო, კანონპროექტიც უარყოფილად უნდა ჩაითვალოს.

§ 48. პირველისა და მეორე განხილვის შუა უნდა გავიდეს არა ნაკლებ შვიდი დღისა. შესწორებანი და დამატებანი, ან დამატებითი მუხლები განსახილველი კანონპროექტისა უნდა წარედგინოს დამფუძნებელი კრების პრეზიდიუმს არა უგვიანეს სამის დღისა პირველი განხილვის შემდეგ. ეს დამატებანი და შესწორებანი პრეზიდიუმის განკარგულებით გაეგზავნება დამფუძნებელი კრების წევრებს ერთი დღით მაინც ადრე იმ სხდომამდე, როდესაც კანონპროექტის მეორე განხილვა არის დანიშნული.

§ 49. კანონპროექტის მეორე განხილვის მიზანია ცალ-ცალკე მუხლების განხილვა. ცალკე მუხლების განხილვის დროს, დამფუძნებელი კრების დადგენილებით, შეიძლება წესი მუხლობრივ განხილვისა

შეიცვალოს, ან რამდენისამე მუხლის განხილვა შეერთდეს, ან ერთი მუხლი რამდენსამე ნაწილად დაიყოს და თვითეული ნაწილი ცალკე განხილულ იქნეს.

§ 50. შესწორებანი და დამატებანი თავმჯდომარემ უნდა გამოაქვეყნოს იმ მუხლის განხილვის დაწყებამდე, რომელსაც შესწორება, ან დამატება შეეხება. მუხლის განხილვის დროს შესწორებისა და დამატების შეტანა არ შეიძლება.

მომხსენებლის, ან მთავრობის წევრის განცხადებით შესწორებანი და დამატებანი დამფუძნებელი კრების სხდომის განხილვამდე კომისიას უნდა გადაეცეს წინასწარ განსახილველად. ამ შემთხვევაში მეორე განხილვა კანონპროექტისა, ან ცალკე მუხლისა უნდა გადაიდოს იმ დრომდე, სანამ თავის დასკვნას არ წარმოადგენს კომისია, რომელსაც დამფუძნებელ კრებას შეუძლიან განსაზღვრული ვადა დაუნიშნოს. სარედაქციო ხასიათის შესწორება კენჭის უყრელად უნდა გადაეცეს სარედაქციო კომისიას.

§ 51. მუხლობრივ განხილვის შემდეგ თავმჯდომარე შეეკითხება კრებას: შეიწყნარებს თუ არა ის კანონპროექტს მიღებულ შესწორებით მთლიანად.

§ 52. დამფუძნებელი კრების მიერ მიღებული კანონპროექტი უნდა გადაეცეს სარედაქციო კომისიას საბოლოო ტექსტის შესამუშავებლად, რომელიც მუხლობრივ განსახილველად (შესამე განხილვა) და დასამტკიცებლად წარედგინება დამფუძნებელი კრების სხდომას. ამ განხილვის დროს შეიძლება შეტანა მხოლოდ სარედაქციო შესწორებისა.

საბოლოო ტექსტი უნდა დაურიგდეს წევრებს ერთი დღით შინა ადრე იმ სხდომამდე, რომლის დღიურ წესრიგშიაც არის იგი შეტანილი.

ნ ა წ ი ლ ი მ ე ო რ ე

შემოსავალ-გასავალის განხილვის წესი.

§ 53. მთავრობის მიერ შეტანილი პროექტი შემოსავალ-გასავალისა და უწყებათა საფინანსო ხარჯთაღრიცხვანი, აგრეთვე დამფუძნებელი კრების პრეზიდიუმის მიერ შეტანილი ხარჯთაღრიცხვა დაუყოვნებლივ უნდა გადაეცეს საბიუჯეტო-საფინანსო კომისიას.

§ 54. ხარჯთაღრიცხვის კანონპროექტის განხილვას დამფუძნებელი კრება მას შემდეგ იწყებს, როცა წარმოდგენილ იქნება საბიუჯეტო კომისიის ყველა მოხსენება: 1) მთელი შემოსავალ-გასავალისა და 2) შემოსავალისა და ცალკე ხარჯების პროექტისა (ე. ი. სახელმწიფო გასავალის რამდენიმე ნომერის კრებულისა).

შენიშვნა: ამ მუხლში აღნიშნული წესი ხარჯთაღრიცხვის განხილვისა შეიძლება შეიცვალოს დამფუძნებელი კრების განსაკუთრებული დადგენილებით, თანახმად საბიუჯეტო კომისიის მოხსენებისა.

§ 55. საბიუჯეტო კომისიის მოხსენებათა გარჩევას დამფუძნებელი კრება შეუდგება არა უადრეს ერთის კვირისა დამფუძნებელი კრების წევრთათვის იმ მოხსენებათა დარიგების დღიდან.

შენიშვნა: მოხსენებანი კერძო ხარჯთაღრიცხვათა პროექტების შესახებ დამფუძნებელი კრების წევრებს დაბეჭდვისათა-ნავე ურიგდება.

§ 56. პირველად უნდა განხილულ იქნეს ხარჯთაღრიცხვის პროექტის ძირითადი საფუძვლები (პირველი განხილვა). ამის შემდეგ უნდა გადაწყდეს კენჭის ყრით საკითხი მუხლობრივ განხილვაზე გადასვლის შესახებ.

§ 57. ყოველი შესწორება შემოსავალ-გასავალის კანონპროექტში შესატანად უნდა წარედგინოს დამფუძნებელი კრების პრეზიდიუმს არა უგვიანეს პირველი განხილვის დამთავრებისა. პრეზიდიუმი ამ შესწორებებს გადასცემს საბიუჯეტო-საფინანსო კომისიას სათანადო დასკვნის წარმოსადგენად და მეორედ განხილვამდე ერთი დღით მაინც ადრე დაუგზავნის ყველა წევრს კომისიის დასკვნითურთ.

§ 58. არა უადრეს 7 დღისა პირველი განხილვის შემდეგ უნდა მოხდეს მეორე განხილვა, რომლის მიზანია შემოსავალ-გასავალის ცალ-ცალკე მუხლების განხილვა. თუ მუხლს თან ახლავს როგორც შემოსავალის, ისე გასავალის ნუსხა, პირველად უნდა განხილულ იქნეს და კენჭი ეყაროს გასავალის პროექტს.

§ 59. ხარჯთაღრიცხვის პროექტის განხილვა სწარმოებს ერთის მხრით ნომერთა რიგის მიხედვით და მეორეს მხრით ნომერთა იმ ჯგუფების მიხედვით, რომელნიც წარმოადგენენ ცალკე უწყებათა საფინანსო ხარჯების ნუსხას.

პირველად უნდა განხილულ იქნეს მთელი უწყების საფინანსო ხარჯთაღრიცხვის საზოგადო საფუძვლები, შემდეგ-კი ხარჯთაღრიცხვის პროექტის ცალ-ცალკე მუხლები.

§ 60. შემოსავალის პროექტის განხილვის დროსაც პირველად უნდა მოხდეს მსჯელობა პროექტის საზოგადო საფუძვლის თაობაზე, შემდეგ-კი მისი თვითეული პარაგრაფის გამო ცალ-ცალკე.

§ 61. როგორც გასავალის თვითეულ ნომერს, ისე შემოსავალის თვითეულ მუხლს ცალ-ცალკე უნდა ეყაროს კენჭი.

§ 62. წარმოდგენილი შესწორება და კომისიის დასკვნა უნდა მოხსენდეს დამფუძნებელ კრებას იმ დროს, როდესაც სათანადო ნომრის, ან ნომერთა ჯგუფის (მუხ. 55) განხილვა დაიწყება. ამ დროს ახალი შესწორების შეტანა არ შეიძლება.

§ 63. როდესაც შემოსავალ-გასავალის ყველა მუხლის კენჭის ყრა დამთავრდება, საბიუჯეტო კომისია წარუდგენს დამფუძნებელ კრებას შემოსავალ-გასავალის შესწორებულ პროექტს, რომელიც შედგენილი უნდა იქნეს თანახმად დამფუძნებელი კრების მიერ მიღებულ შესწო-

რებებისა და ცვლილებებისა. ამის შემდეგ კენჭი უნდა ეყაროს შემოსავალ-გასავალის კანონპროექტის თვითივლ მუხლს ცალ-ცალკე, შემდეგ კანონპროექტს მთლიანად.

§ 64. თუ შესწორება აღნიშნულ ვადაზე გვიან არის შეტანილი და საბიუჯეტო კომისიის მომხსენებელმა თავის დასკვნა ვერ წარმოადგინა, დამფუძნებელმა კრებამ უნდა გადასწყვიტოს, სტოვეს შესწორებას განუხილველად, თუ შესწორების განხილვა გადააქვს იმ დროისთვის, როდესაც საბიუჯეტო კომისია თავის დასკვნას წარმოადგენს.

ამ დადგენილების გამოტანის წინ სიტყვა მიეცემა მხოლოდ შესწორების ავტორსა და საბიუჯეტო კომისიის მომხსენებელს.

ნ ა წ ი ლ ი მ ე ს ა მ ე

დეკრეტების განხილვის წესი.

§ 65. ყოველი წინადადება დეკრეტების, ინსტრუქციის და დადგენილების პროექტის სახით, შეტანილი დამფუძნებელ კრებაში, შეიძლება გადაეცეს სათანადო კომისიას კრების საგანგებო დადგენილებით თვითივლ შემთხვევაში. დამფუძნებელ კრებას შეუძლია კომისიაში გადაუცემლადაც განიხილოს ასეთი წინადადება.

ამ მუხლში აღნიშნული წინადადება უნდა დაურიგდეს დამფუძნებელი კრების წევრებს 24 საათით მაინც ადრე იმ კრების განსნამდგ, რომელზედაც განზრახულია მისი განხილვა.

§ 66. დეკრეტი, ინსტრუქცია და დადგენილება უნდა განხილულ იქნეს ჯერ საზოგადოდ და შემდეგ მუხლობრივ. საზოგადო და მუხლობრივი განხილვის შუა ინტერვალი სავალდებულო არ არის.

§ 67. დეკრეტი, ინსტრუქცია და დადგენილება გადაეცემა სარედაქციო კომისიას თანახმად ამ რეგლამენტის მე-52 მუხლისა.

სარედაქციო კომისია ვალდებულია საბოლოო ტექსტი წამოადგინოს იმავე ან შემდეგ სხდომაზე.

§ 68. უკეთე დეკრეტი საკანონმდებლო ნორმას შეიცავს, დამფუძნებელ კრებას შეუძლია დაადგინოს მისი განხილვა საკანონმდებლო წესით თანახმად ამა რეგლამენტის მეოთხე თავის პირველ ნაწილისა.

ნ ა წ ი ლ ი მ ე ო თ ხ ე

წესი ისეთი საქმის განხილვისა, რომელსაც საკანონმდებლო ხასიათი არა აქვს.

§ 69. იმ საქმეს, რომელსაც საკანონმდებლო ხასიათი არა აქვს, სამჯერ განხილვის წესი არ შეეხება.

§ 70. დამფუძნებელი კრების წევრმა მთავრობის მიმართ შეკითხვა წერილობით უნდა შეიტანოს სხდომის დაწყებამდე. თავმჯდომარე

ამ შეკითხვას მოახსენებს დამფუძნებელ კრებას სხდომის დასასრულს და პირველ სიტყვას შემკითხველს აძლევს.

§ 71. მთავრობა შეტანილ შეკითხვას პასუხს გასცემს ან დაუყოვნებლივ, ან ერთ-ერთ მახლობელ სხდომაზე, ყოველ შემთხვევაში არა უგვიანეს ერთი კვირისა დღიდან შეკითხვის გამოცხადებისა დამფუძნებელ კრების სხდომაზე.

§ 72. თუ შემკითხველს შეკითხვა სასწრაფოდ მიაჩნია, რაც თვით შეკითხვის ტექსტში უნდა იყოს აღნიშნული და დამფუძნებულმა კრებამაც დაადასტურა, მთავრობამ პასუხი უნდა გასცეს არა უგვიანეს სამის დღისა შეკითხვის დამფუძნებელ კრებაში განცხადების შემდეგ. სასწრაფოა შეკითხვა აუ არა, ამის გამოსარკვევად სიტყვა ეძლევა ორს: ერთს—მომხრეს, ერთს—მოწინააღმდეგეს, თითოს არა უმეტეს ათის წუთისა.

§ 73. შეკითხვის განსახილველად დამფუძნებელ კრებას შეუძლია განსაკუთრებული სხდომა დანიშნოს; მაშინ ყოველი შეკითხვის განხილვა გადაიდება ამ სხდომისათვის.

§ 74. შეკითხვის გარდა დამფუძნებელი კრების წევრს შეუძლია მთავრობას მიმართოს კითხვით ამა თუ იმ საგნის განსამარტებლად. განსამარტებელი საკითხი სხდომის დაწყებამდე წერილობით უნდა ცნობოს თავმჯდომარეს, რომელიც მას მოახსენებს დამფუძნებელ კრებას და სხდომის დასასრულს სიტყვას აძლევს ავტორს მხოლოდ კითხვის დასასმელად მთავრობის მიმართ. ამ სიტყვის ვადა განისაზღვრება წუთით.

კითხვის საპასუხოდ მთავრობა მისცემს განმარტებას ან დაუყოვნებლივ ან შემდეგ სხდომაზე.

კითხვის დასმის და მთავრობის განმარტებითი პასუხის გამო დამფუძნებელი კრება კამათს არ მართავს და არც დადგენილება გამოაქვს.

§ 75. ცნობა დამფუძნებელი კრების წევრის დროებით გადაყენებისა, სრულიად განთავისუფლებისა, ან მისი დატუსაღების შესახებ და სხ. თავმჯდომარემ დაუყოვნებლივ უნდა მოახსენოს დამფუძნებელ კრებას მახლობელ სხდომაზე.

თ ა ვ ი 5.

დამფუძნებელ კრების სხდომის წესი.

ნ ა წ ი ლ ი პ ი რ ჯ ე ლ ი

სხდომის დანიშნვა, გახსნა, შეწყვეტა და დახურვა.

§ 76. დამფუძნებელი კრების სხდომათა დღეებსა და საათებს თვით დამფუძნებელი კრება დანიშნავს.

ყოველი სხდომის დასასრულს დამფუძნებელი კრება ამტკიცებს შემდეგი სხდომის დღიურ წესრიგს.

§ 77. თუ თავმჯდომარემ სასწრაფო სხდომა დანიშნა, დამფუძნებელი კრების წევრებს უნდა ეცნობოს ეს უწყებით, რიამელშიაც აღნიშნული იქნება სხდომის საგანი.

§ 78. დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარეს შეუძლია, თუ საჭიროება მოითხოვს, წესრიგში ახალი საქმეები შეიტანოს, რაც დამატებითი უწყებით უნდა ეცნობოს დამფუძნებელი კრების წევრებს.

§ 79. თუ ნახევარი საათის განმავლობაში, სხდომისთვის დანიშნულ დროს შემდეგ, დამფუძნებელი კრების ორმოცდაათ (50) წევრზე ნაკლები შეგროვდა, თავმჯდომარე აცხადებს, რომ კრება არ შესდგა.

§ 80. დამსწრე წევრთა რიცხვის გამორკვევა თავმჯდომარის საქმეა.

§ 81. თუ სხდომის დროს წევრთა საკმაო რიცხვი არ აღმოჩნდება (მუხ. 79), თავმჯდომარეს უფლება აქვს ან დახუროს სხდომა, ან ცოტა ხნით შესწყვიტოს. თუ სხდომის შეწყვეტის შემდეგაც წევრთა საკმაო რიცხვი არ აღმოჩნდა, სხდომა დაიხურება.

§ 82. სხდომის შეწყვეტა თავმჯდომარის საქმეა. თუ წინადადება სხდომის შეწყვეტისათვის დამფუძნებელი კრების წევრმა შეიტანა, თავმჯდომარე ამ წინადადებას კენჭს უყრის უკამათოდ.

§ 83. სხდომა დაიხურება ან დანიშნულ დროზე, ან განსახილველად დასმულ ყველა საკითხის განხილვის შემდეგ; ზოგიერთ შემთხვევაში კი (მუხ. 81 და 114) თვით თავმჯდომარის განკარგულებით სხდომის უფრო ადრე დახურვა შეიძლება დამფუძნებელი კრების დადგენილებით; დამფუძნებელ კრებას შეუძლიან დანიშნულ ვადის შემდეგაც განაგრძოს სხდომა.

ნ ა წ ი ლ ი მ ე ო რ ე

საქმეთა განხილვის წესი.

§ 84. სხდომის გახსნისთანავე თავმჯდომარე მოახსენებს კრებას ყველა შემოსულ საქმეს და აგრეთვე მოქალაქეთაგან ან საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ორგანიზაციათაგან შემოტანილ განცხადებებსა, რეზოლიუციებსა და სხვ. საკითხი იმისი, თუ რა მიმართულება უნდა მიეცეს შემოსულ საქმეებს, უნდა გადასწყდეს დღიურ წესრიგზე გადასვლამდე. ამ საგანზე ორატორების სიტყვა განისაზღვრება 5 წუთით.

§ 85. დამფუძნებელ კრებაში ყოველნაირი წინადადება უნდა შეტანილ იქნეს წერილობით.

შენიშვნა: ამ მუხლში (85) აღნიშნული წესი არ შეეხება ისეთ წინადადებას, რომელიც უკამათოდ გადასწყდება.

§ 86. სანამ განსახილველად დასმული საკითხი გადაწყვეტილი არ არის, სხვა საკითხების წამოყენება არ შეიძლება, თუ თვით დამფუძნებელმა კრებამ ამის თაობაზე განსაკუთრებული დადგენილება არ გამოიტანა. კამათის შესაჩერებლად და სხვა საკითხზე გადასასვლელად საჭიროა დამფუძნებელი კრების განსაკუთრებული კრების განსაკუთრებულ-

ლი დადგენილება. ამის გამოსარკვევად სიტყვა ეძლევა: ერთს მომხრეს, ერთს მოწინააღმდეგეს, თითოს არა უმეტეს 5 წუთისა.

§ 87. დამფუძნებელი კრების სხდომას შეუძლიან დაადგინოს, რომ საკითხი, არსებითად გადაწყვეტამდე, ამა თუ იმ კომისიას გადაეცეს. ამის გამო სიტყვა ეძლევა: ერთს მომხრეს, ერთს მოწინააღმდეგეს—თითოს არა უმეტეს 5 წუთისა.

§ 88. განსახილველად დანიშნული რომელიმე საკითხის გადადების ან შეცვლის წინადადება უნდა შეტანილ იქნეს მორიგ საკითხზე გადასვლის წინ. ამ წინადადების გამო სიტყვა ეძლევა ერთს მომხრეს, ერთს მოწინააღმდეგეს—თითოს არა უმეტეს 5 წუთისა.

§ 89. თუ დამფუძნებელი კრების წევრსა ჰსურს შეიტანოს რიგს გარეშე ისეთი განცხადება, რომლის გამო რაიმე დადგენილების გამოტანა საჭირო არ არის, ეს წერილობით უნდა განუცხადოს თავმჯდომარეს, რომელზედაც დამოკიდებულია სათანადო ნებართვის მიცემა. ამ განცხადებისათვის დამფუძნებელი კრების წევრს 10 წუთი მიეცემა და კამათი ამ საგანზე არ შეიძლება.

§ 90. სანამ დამფუძნებელი კრება საკითხის განხილვას შეუდგებოდეს, შეიძლება წინასწარი საკითხის აღძვრა, რომ დამფუძნებელმა კრებამ სრულიად არ მიიღოს ეს საკითხი განსახილველად. ამ წინადადების გამო სიტყვა ეძლევა ერთს მომხრეს, ერთს მოწინააღმდეგეს.

§ 91. არ შეიძლება არსებითად გადაწყვეტა არც ერთი ისეთი საკითხისა, რომელიც დღიურ წესრიგში არ არის აღნიშნული.

ეს შენიშვნა არ შეეხება საქმეთა განხილვის წესს და აგრეთვე ისეთ საკითხებს, რომელთათვისაც ამ რეგლამენტში განსაკუთრებული წესი არის ნაჩვენები.

§ 92. როდესაც მთავრობის წევრი განმარტებას მოახსენებს დამფუძნებელი კრების წევრთა შეკითხვის გამო, ან თითონ შემოაქვს განცხადება, რომელიც დამფუძნებელ კრებაში დასმულ საკითხს არ შეეხება, თავმჯდომარე წინადადებას აძლევს დამფუძნებელ კრებას გადასწყვიტოს, ჰსურს განმარტებათა და განცხადებათა განხილვას დაუყოვნებლივ შეუდგეს, თუ ამ განხილვას გადასდებს შემდეგი სხდომისათვის. ამ საკითხს დამფუძნებელი კრება უკამათოდ სწყვეტს.

§ 93. სხდომის დახურვის წინ თავმჯდომარე მოახსენებს კრებას იმ დღეს შეტანილ ყველა საქმეს და განცხადებას, რომელიც დამფუძნებელი კრების, პრეზიდიუმის ან რეგლამენტის მიერ განსაზღვრულ ვადადემ შემოსულა, და წარუდგენს კრებას შემდეგი სხდომის წესრიგს დასამტკიცებლად.

ნ ა წ ი ლ ი მ ე ს ა მ ე

მსჯელობის წესი.

§ 94. თავმჯდომარე სხდომას ხელმძღვანელობს. არავის შეუძლიან თავმჯდომარეს სიტყვა შეუბრუნოს მისი შენიშვნისა და განმარტების

გამო. არავის შეუძლიან სიტყვის წარმოთქმა თავმჯდომარის ნებადაურთველად.

შენიშვნა: წერილობითი პროტესტები თავმჯდომარის მოქმედების გამო სხდომის ჟურნალში ჩაეკერება გამოუქვეყნებლივ.

§ 95. სიტყვის მისაღებად განცხადება უნდა შეტანილ იქნეს იმ საგანზე გადასვლის შემდეგ, რომლისათვის სიტყვას თხოულობენ. პირველი სიტყვის წარმოთქმამდე დამფუძნებელი კრების წევრს არ შეუძლიან მეორედ მოითხოვოს სიტყვა.

§ 96. თავმჯდომარე სიტყვას აძლევს ორატორებს რიგით, თანახმად წარდგენილი განცხადებისა.

§ 97. მთავრობის წევრებს სიტყვა რიგს გარეშე მიეცემათ.

§ 98. მომხსენებლის გარდა არავის შეუძლიან ილაპარაკოს საათზე მეტი. დამფუძნებელ კრებას შეუძლიან უკამათოდ მიიღოს დადგენილება ორატორის სიტყვის გაგრძელების თაობაზე.

§ 99. ყოველ ორატორს, გარდა მომხსენებლისა, ერთსა და იმავე საგანზე შეუძლიან ილაპარაკოს მხოლოდ ორჯერ.

ეს შეზღუდვა არ შეეხება იმ სიტყვას, რომელიც წარმოითქმის კამათის შეწყვეტის შემდეგ. (მუხ. 120).

§ 100. როდესაც დამფუძნებელი კრების წევრი სიტყვას თხოულობს ისეთი საკითხის გამო, რომლის შესახებაც კამათი რეგლამენტით შეზღუდულია, განცხადებაში უნდა აღინიშნოს, სიტყვის მთხოვნელი მომხრეა თუ წინააღმდეგი განსახილველი წინადადებისა. თუ ეს აღნიშნული არ არის, განცხადება უყურადღებოდ იქნება დატოვებული.

§ 101. თუ მე-100 მუხლში აღნიშნულ სიტყვას თხოულობს ორატორთა მეტი რიცხვი, ვიდრე რეგლამენტითაა განსაზღვრული, სიტყვა იმას ეძლევა, ვინც პირველად წარუდგინა განცხადება თავმჯდომარეს. ამ რიცხვში აუცილებლად უნდა შეტანილ იქნეს განსახილველი წინადადების ავტორი.

§ 102. კომისიის მომხსენებელსა და განსახილველ წინადადების ავტორს რიგს გარეშე ეძლევა სიტყვა, მაგრამ ისე კი, რომ არ შესწყდეს ლაპარაკი იმ ორატორისა, რომელსაც უკვე მიღებული აქვს სიტყვა.

შენიშვნა: თუ სიტყვას მომხსენებელი და განცხადების ავტორი ერთად თხოულობენ, მათში პირველი სიტყვა მომხსენებელს ეკუთვნის.

§ 103. ყოველ წევრს შეუძლიან რიგს გარეშე მიიღოს სიტყვა რეგლამენტის დარღვევის გამო. ამ შემთხვევაში ორატორს 5 წუთი ეძლევა და კამათი არ სწარმოებს.

შენიშვნა: თუ ამ განცხადების შემდეგ თავმჯდომარემ თავისი განმარტება წარუდგინა დამფუძნებელ კრებას, ახალი განცხადების შეტანა იმავე საკითხის გამო აღარ შეიძლება.

§ 104. პირადი საკითხისათვის სიტყვა უნდა მიეცეს იმავე სხდომაზე, მაგრამ მხოლოდ მას შემდეგ, როცა განსახილველად დასმულ საგანზე კამათი შესწყდება. ამ შემთხვევაში ორატორს 5 წუთი ეძლევა და კამათი არ სწარმოებს.

§ 105. თუ დამფუძნებელი კრების წევრი დარბაზში არ აღმოჩნდა მაშინ, როდესაც მისი სიტყვის წარმოთქმის რიგი მოვა, მისი გვარი გადატანილ იქნება ორატორთა სიის ბოლოს. თუ მეორედაც არ აღმოჩნდა დარბაზში, სიტყვის უფლებას ჰკარგავს.

§ 106. წევრებს შეუძლიანთ ერთმანეთს შეუცვალონ რიგი, ან დაუთმონ სიტყვა იმას, ვისაც სიტყვა აღებული არა აქვს.

§ 107. თუ თავმჯდომარესა ჰსურს განსახილველად დასმული საკითხის გამო სიტყვის წარმოთქმა, რიგში ჩაეწერება და თავისი სიტყვის წარმოთქმის დროს თავმჯდომარეობას სხვას დაუთმობს.

§ 108. ორატორი სიტყვას ტრიბუნიდან წარმოთქვამს.

§ 109. თუ ორატორმა საგანს გადაუხვია, თავმჯდომარე წინადადებას აძლევს საკითხს დაუბრუნდეს.

§ 110. თუ ორატორი თავმჯდომარეს არ ემორჩილება, შეურაცმყოფელ, უკმეხ ან საზოგადოდ დამფუძნებელი კრების ღირსების შეუფერტებელ სიტყვებსა ხმარობს, თავმჯდომარეს შეუძლიან შემდეგი ზომები მიიღოს: მოუწოდოს წესიერებისადმი, მისცეს შენიშვნა, ჩამოართვას სიტყვა და ან წინადადება მისცეს დამფუძნებელ კრებას, რომ ასეთი წევრი ერთის, ორის ან სამის სხდომიდან დაითხოვოს.

შენიშვნა: სიტყვა-ჩამოართმეულ ორატორს იმ საგანზე სიტყვა აღარ მიეცემა იმავე სხდომაზე.

§ 111. თუ დამფუძნებელი კრების წევრი წესიერებას არღვევს, თავმჯდომარეს შეუძლიან: მოსთხოვოს დაიცვას წესიერება, მისცეს შენიშვნა, ან წინადადებით მიმართოს დამფუძნებელ კრებას, დაითხოვოს იგი სხდომიდან.

§ 112. მე-110 და მე-111 მუხლში აღნიშნულ წინადადებებს კენჭი უნდა ეყაროს უკამათოდ. კენჭის ყრამდე წესიერების დამრღვევ წევრს შეუძლიან პირადად ან დამფუძნებელი კრების რომელიმე სხვა წევრის პირით კრებას თავისი განმარტება წარუდგინოს. ამნაირი განცხადება შეიძლება წარდგენილ იქნეს მხოლოდ ერთხელ. ამ შემთხვევაში სიტყვისათვის ორატორს 10 წუთი ეძლევა.

§ 113. თუ დარბაზში ხმაურობა ასტყდა, ან უწყსოება დაიწყო და თავმჯდომარემ მისი შეჩერება ვერ მოახერხა, მაშინ იგი თავის ადგილს სტოვებს და სხდომა ნახევარი საათით შეწყვეტილად ჩაითვლება. თუ სხდომის განახლების შემდეგაც ხმაურობა და უწყსოება გაგრძელდა, თავმჯდომარე სხდომას დახურულად აცხადებს.

ნ ა წ ი ლ ი მ ე ო თ ხ ე

მსჯელობის შემოკლება და შეწყვეტა.

§ 114. მომხსენებლის სიტყვის შემდეგ იწყება კამათი. წინადადებანი ორატორთა სიის დახურვისა, სიტყვის დროს განსაზღვრისა, კამათი სრული ან ნაწილობრივი შეწყვეტისთვის შეიძლება შეტანილ იქნეს მხოლოდ კამათის დაწყების შემდეგ. აღნიშნულ წინადადებათა გამო სიტყვა ეძლევა ერთს მომხრეს, ერთს მოწინააღმდეგეს, თითოს არა უმეტეს 5 წუთისა.

§ 115. ათს წუთზე ნაკლები ვადით არ შეიძლება ორატორის სიტყვის შეზღუდვა.

§ 116. თავმჯდომარე მოვალეა გამოაცხადოს სია ჩაწერილ ორატორებისა, თუ ამას მოითხოვს რომელიმე წევრი კამათის დროს მსჯელობის შემოკლების ან შეწყვეტის გამო.

§ 117. კამათის ნაწილობრივი შეწყვეტის შემდეგ დამფუძნებელი კრება განსაზღვრავს, ჩაწერილ ორატორთაგან რამდენს მიეცეს სიტყვა. ამ ორატორებს ასახელებს თავმჯდომარე მთელი სიიდან, ხოლო მათ შეუძლიანთ თავიანთი სიტყვა სხვას დაუთმონ.

§ 118. სანამ თავმჯდომარე კენჭს უყრიდეს საკითხს კამათის ნაწილობრივ შეწყვეტის შესახებ, სხდომა უნდა დროებით შესწყდეს, თუ ამას მოითხოვს დამფუძნებელი კრების არა ნაკლებ ხუთი წევრისა.

§ 119. მე-114 მუხლში აღნიშნული წინადადებანი უარყოფილად ჩაითვლება, თუ მათ წინააღმდეგ ორგანიზაცია ან მეტმა წევრმა მისცა ხმა.

§ 120. როდესაც ორატორთა სია დასრულდება, ან დამფუძნებელი კრება დაადგენს კამათის სრულს შეწყვეტას, თავმჯდომარე კამათს დასრულებულად აცხადებს.

ამის შემდეგ სიტყვა მიეცემა კომისიის მომხსენებელს, განსახილველი წინადადებისა და განსაკუთრებული აზრის ავტორებს, თუ უკანასკნელნი მოისურვებენ; სიტყვა მიეცემათ აგრეთვე იმათ, ვინც პირადი საკითხის ან ხმის მიცემის მოტივების გამო არიან ჩაწერილნი.

§ 121. თუ კამათის შეწყვეტის ან შემოკლების შემდეგ მთავრობის წარმომადგენელმა სიტყვა წარმოსთქვა, ორატორთა ჩაწერა უნდა განახლდეს და წინად მიღებული ზომები კამათის შეზღუდვის ან შეწყვეტისათვის გაუქმებულად ითვლება.

ამის შემდეგ მსჯელობის შეზღუდვა ან შეწყვეტა შეიძლება მხოლოდ ახალი დადგენილების ძალით (120).

ნ ა წ ი ლ ი მ ე ს უ თ ე

კითხვის დასმა.

§ 122. კამათის დასრულების შემდეგ (მუხ. 121) თავმჯდომარე შეუდგება კენჭის ყრას, რაც წევრებს უნდა ეცნობოს ზარით დამფუძნებელი კრების შენობაში ყველგან.

§ 123. წინადადების ავტორს შეუძლიან უკან წაიღოს თავისი წინადადება, სანამ დამფუძნებელი კრება მის შესახებ დადგენილებას გამოიტანდეს, და თუ ვინმე სხვა წევრმა არ მოითხოვა მისი გადაჭრა, წინადადება მოხსნილად ჩაითვლება.

თუ წინადადება რამდენისამე წევრის ხელმოწერით არის შეტანილი, მისი უკან წაღების უფლება აქვს პირველ სამს ხელისმომწერთაგანს სათითაოდ.

§ 124. კამათის დასრულებულად გამოცხადების შემდეგ (მუხ. 121) ახალი წინადადების წარდგენა აღარ შეიძლება.

კენჭის ყრის დაწყებამდე თავმჯდომარე აცხადებს, რა-და-რა წინადადებას უნდა უყაროს კენჭი.

სიტყვიერად წარდგენილ წინადადებას, გარდა მე-8მ მუხ. შენიშვნაში აღნიშნულისა, კენჭი არ შეიძლება ეყაროს.

§ 125. წინადადებათა წაკითხვის შემდეგ თავმჯდომარე აცხადებს, თუ რა წესით უყრის მათ კენჭს.

§ 126. დამფუძნებელი კრების ყოველ წევრს შეუძლია კითხვის დასმის გამო თავისი მოსაზრებანი წარადგინოს. ამისთვის მას ხუთი წუთი ეძლევა.

§ 127. კითხვათა დასმის რიგი დამოკიდებულია თავმჯდომარეზე, რომელიც ქვემოთ აღნიშნულ მუხლებით (მუხ. 129) იხელმძღვანელებს.

§ 128. თავმჯდომარემ საკითხი ისე უნდა დასვას, რომ პასუხის გაცემა შეიძლებოდეს ან „ჰო“-თი, ან „არა“-თი.

§ 129. თვითეული წევრის მოთხოვნით ყოველი დასკვნა, მუხლი, წინადადება და რეზოლიუცია უნდა დანაწილებულ იქნეს. თუ თავმჯდომარე ჰხედავს, რომ ასეთი დანაწილებით გრამატიკული აზრი იკარგება, ან დანაწილება მუხლისა შეუძლებელია, იგი ამ საკითხის გადასაწყვეტად მიჰპართავს დამფუძნებელ კრებას, რომელიც უკამათოდ დაადგენს განაწილდეს მუხლი, ან წინადადება თუ არა.

§ 130. როცა დასკვნას, მუხლს, წინადადებას ან რეზოლიუციას ნაწილ-ნაწილად ეყრება კენჭი (მუხ. 129), შემდეგ მთლიანადაც უნდა ეყაროს კენჭი, უარყოფილი ნაწილების გამოკლებით.

§ 131. წინასწარ საკითხს: ჰსურს თუ არა დამფუძნებელ კრებას მიღებულ იქნეს წინადადება განსახილველად, ყოველთვის პირველად უნდა ეყაროს კენჭი (მუხ. 90).

§ 132. წინადადებას, რომელიც შეეხება საქმის მიმართულების მიცემას და გადადებას, კომისიაში დაბრუნებას, დამატებითი ცნობის მოთხოვნას და სხვ., კენჭი უნდა ეყაროს უფრო ადრე, ვიდრე თვით საკითხს არსებითად.

§ 133. როდესაც კითხვა რიცხვებს შეეხება, კენჭის ყრა უმცირესი რიცხვიდან იწყება.

§ 134. სხდომის ან საქმის განხილვის ვადის განსაზღვრის დროს კენჭი ჯერ შორეულ ვადას უნდა ეყაროს, შემდეგ მახლობელს.

§ 135. ყოველ წინადადებას, ან კანონპროექტს, რომელიც კომისიის მიერ არის შემოტანილი, კენჭი უნდა ეყაროს იმ სახით, როგორც კომისიას წარმოუდგენია.

§ 136. თუ კომისიას შემოუტანია დასკვნა ამა თუ იმ წინადადების ან კანონპროექტის უარყოფისა, კენჭი უნდა ეყაროს არა კომისიის დასკვნას, არამედ თვით კანონპროექტს, ან წინადადებას.

§ 137. დამფუძნებელი კრების წევრების რწმუნებულებათა შემოწმების დროს ჯერ კენჭი უნდა ეყაროს საკითხს, კანონიერია თუ უკანონო არჩევნები, ხოლო შემდეგ ამისა საკითხს, მიღებულ თუ უარყოფილ იქნეს თვით არჩევნები, თანახმად სამანდატო კომისიის მოხსენებისა.

§ 138. შესწორებას და დამატებას კენჭი უნდა ეყაროს იმ მუხლზე ადრე, რომელსაც ეს შესწორება ან დამატება შეეხება.

§ 139. შესწორებას, ან დამატებას, რომელსაც წინადადების ავტორი ან მომხსენებელი დაეთანხმება, კენჭი უნდა ეყაროს არა ცალკე, არამედ იმ წინადადებასთან ერთად, რომელსაც ეკუთვნის.

§ 140. თუ წარმოდგენილია რამდენიმე შესწორება, ჯერ კენჭი უნდა ეყაროს იმას, რომელიც ძირითად წინადადებასთან უფრო დაშორებულია, თუ ასეთი განსხვავება არ არსებობს, პირველად უნდა ეყაროს კენჭი უფრო ადრე წარმოდგენილ წინადადებას.

§ 141. ცალკე საკითხებისა და შესწორებათა კენჭის ყრის შემდეგ განსაკუთრებულად უნდა ეყაროს კენჭი მთელ მუხლს, ან წინადადებას მიღებული შესწორებით.

§ 142. თუ რამდენიმე დამოუკიდებელი და ერთი მეორის უარის მყოფელი წინადადებაა შემოტანილი, თავმჯდომარე ჯერ კენჭს უყრის უფრო ადრე წარმოდგენილს, შემდეგ კი სხვებს. თუ დამფუძნებელი კრების წევრმა განაცხადა, რომ ამა თუ იმ წინადადებას პირველად უნდა ეყაროს კენჭი, ეს საკითხი დამფუძნებელმა კრებამ კენჭის ყრით უნდა გადასწყვიტოს. ამ საკითხის გამოსარკვევად სიტყვა მიეცემა ერთს მომხრეს, ერთს მოწინააღმდეგეს, თითოს არა უმეტეს 5 წუთისა.

§ 143. კანონპროექტს ან ამა თუ იმ წინადადებას კენჭის ყრის დროს არ შეიძლება დართული ჰქონდეს მოტივები მიღებისა, ან უარყოფისა.

§ 144. მორიგ საკითხებზე გადასასვლელ ფორმულის კენჭის ყრის დროს, უბრალო გადასვლას დასაბუთებულზე ადრე უნდა ეყაროს კენჭი.

§ 145. თუ მორიგ საკითხზე გადასასვლელი რამდენიმე მოტრეფიანი ფორმულა არის წარმოდგენილი, თავმჯდომარე კენჭს უყრის თანახმად მე-142 მუხ. აღნიშნულ წესისა.

§ 146. ერთი რომელიმე ფორმულის მიღების შემდეგ დანარჩენებს კენჭი აღარ უნდა ეყაროს.

§ 147. თუ მორიგ საკითხზე გადასვლის არც ერთი წარმოდგენილი ფორმულა მიღებული არ იქნა, თავმჯდომარე საკითხს დასრულებულად აცხადებს და შემდეგს საკითხზე გადადის.

ნ ა წ ი ლ ი მ ე ე ქ ვ ს ე

კენჭის ყრის წესი.

§ 148. დამფუძნებელი კრების წევრი მხოლოდ თავის ხმას აძლევს, სხვის მაგიერად ხმის მიცემა არ შეიძლება.

§ 149. რეგლამენტში აღნიშნულ შემთხვევის გარდა კენჭის ყრა მოხდება ახდითად.

§ 150. ახლილი კენჭის ყრის დროს თვითეულ წევრს შეუძლიან ხუთი წუთი ილაპარაკოს ხმის მიცემის მოტივების განსამარტებლად.

შენიშვნა: თუ საკითხი უკამათოდ სწყდება, ხმის მიცემის მოტივების გამო სიტყვა არავის მიეცემა (მუხ. 83, 99, 130, 152 (შენ.) და 153).

§ 151. ახლილი კენჭის ყრა მოხდება ხელის აწევით. თუ შედეგი გამოურკვეველია, თავმჯდომარეს შეუძლიან კენჭის ყრა გაიმეოროს.

ხმებსა სთვლიან ქვესტორი და მისი თანაშემწენი თავმჯდომარის მეთვალყურეობით.

§ 152. თუ კენჭის ყრის შედეგები ეჭვებს გამოიწვევს, ხმის მიცემა ხდება კარებში გასვლით. ამ წესს თავმჯდომარე მიმართავს ან თავისი სურვილით, ან დამფუძნებელი კრების განცხადებით, თუ ამნაირი განცხადების მომხრე აღმოჩნდა არა ნაკლებ თორმეტი წევრისა.

შენიშვნა: ამ მუხლში აღნიშნული საკითხის გამო კამათი არ იმართება.

§ 153. ამ შემთხვევაში წინადადების მომხრენი ერთ კარში გადიან, მოწინააღმდეგენი მეორეში. ხმებსა სთვლიან ქვესტორი და მისი თანაშემწენი თავმჯდომარის მეთვალყურეობით.

§ 154. ახლილი კენჭის ყრის დროს, როდესაც კენჭის ყრა სახელობით სწარმოებს, დამფუძნებელი კრების თვითეულ წევრს უფლება აქვს დამფუძნებელი კრების მდივანს წარუდგინოს წერილობითი განმარტება იმისა, თუ რა მოტივებით არ ეთანხმება უმრავლესობას. ასეთი განცხადება დამფუძნებელი კრების სხდომას არ მოხსენდება და პირდაპირ სხდომის სტენოგრაფიულ ანგარიშში უნდა მოთავსდეს.

§ 155. კენჭის ყრის დაწყებამდე დამფუძნებელი კრების წევრს შეუძლიან წერილობით მოითხოვოს, რომ კენჭის ყრა სახელობით მოხდეს. ამ წინადადებას კენჭი უნდა ეყაროს უკამათოდ.

§ 156. სახელობითი კენჭის ყრა ხდება ბარათებით, რომელშიაც ხმის მიძღვრის გვარი და სახელი უნდა იყოს აღნიშნული.

§ 157. ფარული ხმის მიძღვრით უნდა მოხდეს თანამდებობის პირთა არჩევანი, არჩევნების დამტკიცება, ან გაუქმება, და აგრეთვე გადასწყდეს საკითხი დამფუძნებელი კრების რომელიმე წევრის სასარგებლოდ ხარჯის გაღებისა.

ამ შემთხვევაში ხმებსა სთვლიან მდივანი და მისი თანაშემწე, თავმჯდომარის მიერ ამისთვის საგანგებოდ მოწვეულ დამფუძნებელი კრების წევრებთან ერთად.

§ 158. ფარული კენჭის ყრის შემდეგ ხმები უნდა დაითვალოს დაუყოვნებლივ იმავე სხდომაზე.

§ 159. კრების კანონიერების გამორკვევის დროს მხედველობაში უნდა იყვნენ მიღებულნი დამფუძნებელი კრების ის წევრნიც, რომლებმაც ხმის მიძღვრის დროს თავი შეიკავეს.

თ ა ვ ი 6.

დამფუძნებელი კრების წევრთა პირადი მდგომარეობა.

§ 160. წევრმა სესიაში სამუშაოდ ჩამოსვლისთანავე დამფუძნებელი კრების კანცელარიას უნდა მიაწოდოს თავისი მისამართი და სხვა საჭირო ცნობები.

§ 161. თუ დამფუძნებელი კრების წევრსა ჰსურს დროებით განთავისუფლება დამფუძნებელი კრების მუშაობიდან, წერილობითი განცხადება უნდა წარუდგინოს დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარეს, სადაც აღნიშნული იქნება, რა ვადით თხოულობს განთავისუფლებას.

თუ განცხადებაში ვადა აღნიშნული არ არის, ვადა ითვლება განცხადების მეორე დღიდან იმ დღემდე, როცა დაბრუნების შემდეგ სხდომაზე დამსწრეთა წიგნში პირველად მოაწერს ხელს.

§ 162. პრეზიდიუმი დამფუძნებელი კრების წევრს პასუხს შეუთვლის მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ განთავისუფლება შეუძლებლად მიაჩნია. თუ დამფუძნებელი კრების წევრმა განცხადების წარმოდგენის დღის განმავლობაში პრეზიდიუმისაგან ცნობა არ მიიღო, ეს იმის მომასწავებელია, რომ პრეზიდიუმს არაფერი საწინააღმდეგო არა აქვს დამფუძნებელი კრების წევრის განთავისუფლებისა.

შენიშვნა: თუ სხვა-და-სხვა მიზეზის გამო წევრი იძულებულია უეცრად წავიდეს, მაშინ იგი ვალდებულია განცხადება გამოუგზავნოს დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარეს სამი დღის განმავლობაში.

§ 163. წელიწადში ერთ თვეზე მეტის ვადით განთავისუფლების საკითხს სწყვეტს თვით დამფუძნებელი კრება.

ამისათვის თავმჯდომარის სახელზე წარდგენილი უნდა იქნეს წე-

რილობითი განცხადება, რომელიც დამფუძნებელი კრების პრეზიდიუმის დასკვნასთან ერთად დამფუძნებელი კრების სხდომას მოხსენდება გადასაწყვეტად.

შენიშვნა: ავადმყოფობის გამო განთავისუფლება ამ ვადაში არ შედის.

§ 164. თუ დამფუძნებელი კრების წევრმა განთავისუფლება ვერ გამოიყენა, ან ვადაზე ადრე დაბრუნდა და ამის გამო არაფერი განაცხადა, განთავისუფლებულად ითვლება თანახმად მე-161 მუხლში აღნიშნული წესისა.

§ 165. დამფუძნებელი კრების წევრი, რომელიც განთავისუფლებული არ არის, მაგრამ დამფუძნებელი კრების სხდომებს პატივსადები მიზეზის გამო ვერ დაესწრო, (მუხ. 167) აღნიშნავს ამას სხდომაზე არა დამსწრე წევრთა სიაში.

ეს უნდა სიაში აღნიშნულ იქნეს არა უგვიანეს ერთი დღისა იმ თვის გათავების შემდეგ, რომლის განმავლობაშიაც წევრი სხდომას ვერ დაესწრო; წინააღმდეგ შემთხვევაში პრეზიდიუმი აღნიშნავს, რომ წევრი დააკლდა სხდომას არა პატივსადები მიზეზის გამო.

თუ უკანასკნელი დღე კვირა-უქმე შეხვდა, მაშინ ვადის დასასრულად ითვლება კვირა-უქმის შემდეგი პირველი საქმის დღე.

თუ დამფუძნებელი კრების წევრს საშუალება არა აქვს პირადად აღნიშნოს წევრთა სიის წიგნში მიზეზი კრებაზე მოუსვლელობისა, შეუძლიან წერილობითი განცხადება წარუდგინოს ამის შესახებ თავმჯდომარეს.

შენიშვნა: თუ დამფუძნებელი კრების წევრს დაავიწყდა თავისი გვარის აღნიშვნა დამსწრეთა სიაში, განცხადება ამის თაობაზე თავმჯდომარეს უნდა წარუდგინოს ამა 165 მუხლში აღნიშნულ ვადადღე.

§ 166. სხდომაზე დაუსწრებლობის პატივსადებ მიზეზად ითვლება: 1) ავადმყოფობა დამფუძნებელი კრების წევრისა; 2) სიკვდილი ან მძიმე ავადმყოფობა მისი ოჯახის წევრისა; 3) სამუშაო, რომელიც დამფუძნებელი კრების მოქმედებასთან არის დაკავშირებული, და 4) ისეთი პირადი საქმეები, რომელთა გადადება არ შეიძლება.

§ 167. სია იმ წევრებისა, რომელნიც სხდომებს ვერ ესწრებიან პატივსადებ ან არა პატივსადებ მიზეზებისა გამო, პერიოდულად უნდა გამოცხადდეს.

§ 168. დამფუძნებელი კრების წევრს, რომელიც სხდომას დააკლდება არა პატივსადებ მიზეზის გამო, უნდა გამოერიცხოს ყოველ გამოშვებულ სხდომისათვის ერთი მეოცდაათედი თვიური გასამრჯელოსი.

§ 169. დამფუძნებელი კრების წევრი, რომელიც ორი თვის განმავლობაში სრულიად არ დაესწრო სხდომას და არც არავითარი

განმარტება წარმოადგინა ამის გამო, დამფუძნებელი კრების წევრობიდან გამოორიცხულად ჩათვლება და მის ადგილს მორიგი კანდიდატი დაიჭერს.

§ 170. განცხადება წევრობაზე უარის თქმისა წარდგენილი უნდა იქნეს თავმჯდომარის სახელობაზე, რომელიც ამ განცხადებას დამფუძნებელი, კრების სხდომას მოახსენებს. განცხადების უკან წაღება შეიძლება მხოლოდ იმ დრომდე, სანამ იგი დამფუძნებელი კრების სხდომას მოხსენდებოდეს.

§ 171. თუ აღნიშნული განცხადება პირადად არ არის წარდგენილი, ხელის ჩოწერა სათანადოდ უნდა იყოს შემოწმებული. უამისოდ განცხადებას მსვლელობა არ მიეცემა.

თ ა ვ ი 7.

დამფუძნებელი კრების პრეზიდიუმი.

§ 172. დამფუძნებელი კრების პრეზიდიუმს შეადგენს: დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარე, თავმჯდომარის ამხანაგები, დამფუძნებელი კრების მდივანი და მდივნის ამხანაგები.

§ 173. პრეზიდიუმის მოვალეობაა თვალყური ადევნოს დამფუძნებელი კრების მუშაობას, სახელდობრ:

1) მოახსენოს დამფუძნებელ კრებას თავისი მოსაზრება მუშაობის შესახებ და თანახმად ამ მოსაზრებისა წარუდგინოს დასამტკიცებლად დამფუძნებელი კრების სხდომის დღიური წესრიგი; 2) მისცეს დასკვნა რეგლამენტში აღნიშნულ საკითხებზე; 3) განსაზღვროს, თუ რა მიმართულება უნდა მიეცეს დამფუძნებელი კრების სახელობაზე შემოსულ ქაღალდებს; 4) განაგოს მე-6 თავში აღნიშნული განთავისუფლების საკითხები და იმ წევრთა საქმეები, რომელნიც სხდომებს არ ესწრებიან; 5) განაგოს დამფუძნებელი კრების კანცელარიის მოსამსახურეთა მიღებისა, დათხოვნისა და სხვა საქმეები.

§ 174. პრეზიდიუმი შეიმუშავებს დამფუძნებელი კრების შინაგან წესრიგს ყოველ იმ შემთხვევისათვის, რომელიც განსაზღვრული არ არის რეგლამენტით, ან დამფუძნებელი კრების გადაწყვეტილებით და რომელიც რეგლამენტის ან დამფუძნებელი კრების დადგენილებით სხვა ორგანოს არა აქვს მინდობილი.

§ 175. პრეზიდიუმს უფლება აქვს ან საკუთარი ინიციატივით, ან დაინტერესებული მხრის განცხადებით გააუქმოს დამფუძნებელი კრების ყოველ ორგანოს ისეთი დადგენილება, რომელიც კანონს, რეგლამენტს, ან დამფუძნებელი კრების დადგენილებას ეწინააღმდეგება.

§ 176. მე-175 მუხლში აღნიშნულ დადგენილებათა გაუქმებამდე დაინტერესებულ მხარეს უფლება აქვს თავისი განმარტება წარუდგინოს პრეზიდიუმს.

§ 177. პრეზიდიუმს იწვევს დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარე. თავმჯდომარე მოვალეა მოიწვიოს პრეზიდიუმი, თუ მისმა ორმა წევრმა მოითხოვა.

§ 178. პრეზიდიუმის სხდომა კანონიერად ჩაითვლება, თუ დაესწრება არა ნაკლებ სამის წევრისა, მათ შორის დამფუძნებელი კრების მდივანი ან მისი ამხანაგი.

§ 179. პრეზიდიუმის მუშაობის ჟურნალის წარმოების წესრიგს თვით პრეზიდიუმი იმუშავებს.

თ ა ვ ი 8.

რეგლამენტის გადასინჯვის წესი.

§ 180. რეგლამენტის შეცვლა, დამატება, ან გადასინჯვა სწარმოებს იმავე წესით, რომელიც მიღებულია საკანონმდებლო საქმეთათვის (თავი 4, ნაწ. I.).

1919 წ. აპრილის 25.

დედანს ხელს აწეს:

საქართველოს დამფუძნებელი კრების

თავმჯდომარის უფროსი ამხანაგი ალ. ლომთათიძე.